

Конончук Артур Олегович,
*провідний фахівець відділу комп'ютерного та програмного забезпечення
Національної академії внутрішніх справ*

СПОСОБИ ВТЯГНЕННЯ У ВЧИНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ

Протягом останніх декількох років в Україні набули поширення терористичні злочини, одним із яких є втягнення у вчинення терористичного акту - злочин, передбачений ст. 258-3 КК України.

Важливе місце у кримінально-правовій характеристиці цього злочину належать об'єктивним ознакам, насамперед способу його вчинення, який має вагоме теоретичне та практичне значення.

Спосіб вчинення злочину - це форма прояву суспільно небезпечного діяння або, іншими словами, - це послідовність прийомів і методів, які застосовує особа для вчинення умисного злочину (насилюство, обман, зловживання довірою, використання безпорадного стану потерпілого, використання службового становища тощо).

Як складова цілеспрямованої злочинної поведінки особи спосіб слугує іншому (основному) злочинному діянню, застосовується заради останнього. За відсутності вказаного зв'язку мають місце самостійні злочини. Нерідко спосіб виступає як обов'язкова ознака об'єктивної сторони основного складу злочину.

Якщо у статті Особливої частини КК міститься вичерпний перелік способів вчинення того чи іншого злочину, то скоєння певних дій іншим способом не тягне кримінальної відповідальності [1, с. 209-210].

За юридичною природою втягнення у вчинення терористичного акту являє собою підбурювання до вчинення посягання, передбаченого ст. 258 КК України. Оскільки таке підбурювання виділене законодавцем в окрему статтю Особливої частини КК, саме вона і підлягає застосуванню при вчиненні діянь, які становлять втягнення у вчинення терористичного акту, незважаючи на те, що співучасть у терористичному акті є більш небезпечним посяганням. Втягнення особи у вчинення іншого злочину терористичного характеру (зокрема передбаченого статтями 147, 259, 261, 266, 277, 278, 279, 444), слід кваліфікувати за ч. 4 ст. 27 і відповідною статтею, яка передбачає відповідальність за такий злочин.

Об'єктивна сторона злочину характеризується вчиненням таких дій: 1) втягнення особи у вчинення терористичного акту; 2) примушування до вчинення терористичного акту.

Втягнення особи у вчинення терористичного акту - це дії, внаслідок яких інша особа спонукається до участі у терористичному акті, у такої особи виникає

бажання вчинити дії, передбачені ст. 258. Причому, на відміну від примушування, особа згодом вчинює бажані для винного дії за власною волею. Втягнення полягає у впливі на свідомість конкретної особи завдяки переконуванню в доцільності, вигідності певної поведінки. Воно може здійснюватися шляхом умовлянь, підкупу, розпалювання почуття помсти, заздрощів або інших низьких спонукань, розповідей про легкість і доступність певних дій, навчання способам та прийомам їх виконання тощо.

Примушування до вчинення терористичного акту полягає у діях, унаслідок яких інша особа всупереч своєму бажанню повинна вчинити терористичний акт.

З метою втягнення у вчинення терористичного акту використовують різноманітні способи вчинення злочину. Перелік зазначених способів є вичерпним. До них належать: використання обману, шантажу чи погроза застосування насильства.

Обман - це повідомлення завідомо неправдивих відомостей чи замовчування певних фактів. При вчиненні цього злочину він може полягати у введенні в оману щодо мети вчинення дій, які становлять терористичний акт, можливих наслідків застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу тощо [2, с. 791].

Відповідно шантаж - це психічне насильство, що полягає у погрозі розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі бажають зберегти в таємниці [3, с. 589].

Тобто у даному випадку це означає:

а) погрозу викриттям у поведінці, яка компрометує особу, чи розголошенням відомостей, які компрометують особу;

б) погрозу заподіянням іншої шкоди (знищенням майна, заподіянням шкоди рідним чи близьким тощо);

в) залякування з метою створити вигідну для себе обстановку, поставити потерпілу особу в залежне становище.

Шантажем є погроза розголосити як дійсні факти, так і неправдиві відомості, здійснити наклеп [2, с. 792].

Уразливий стан - зумовлений фізичними, психічними властивостями або зовнішніми обставинами стан особи, який позбавляє чи обмежує її здатність усвідомлювати свої дії (бездіяльності) або керувати ними, приймати за своєю волею самостійні рішення, чинити опір насильницьким чи іншим незаконним діям, збіг тяжких особистих, сімейних або інших обставин .

Фізичне насильство - нанесення ударів, побоїв, заподіяння тілесних ушкоджень, позбавлення волі тощо [3 с. 589].

Застосування насильства означає заподіяння тілесних ушкоджень, побоїв, незаконне позбавлення волі, зґвалтування, задоволення статевої пристрасті неприродним способом, інші насильницькі дії.

Погроза застосування насильства полягає в залякуванні потерпілої особи заподіянням тілесних ушкоджень тощо. Погроза має стосуватися самого потерпілого, а не інших осіб, хоча б і близьких до нього. Погроза може бути усною, письмовою, виражена в конклудентних діях - форма її доведення до потерпілого значення для кримінальної відповідальності немає. Погроза вбивством та знищенням майна охоплюється складом втягнення у вчинення терористичного акту і додаткової кваліфікації за статтями 129, 195 КК України не потребує [2, с. 792].

Список використаних джерел:

1. Українське кримінальне право. Загальна частина : підручник / за ред. В. О. Навроцького. - К. : Юрінком Інтер, 2013. - С. 209-210.
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / А. М. Бойко, Л. П. Брич, В. К. Грищук та ін. - [9-те вид., переробл. та допов.]. - К. : Юридична думка, 2012. - 1316 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Грищук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. - К. : Юрінком Інтер, 2016. - 1064 с.